

Janne Juusela - Sami Tuominen

SUKUPOLVENVAIHDOKSEN VEROTUS

Alma Talent
2018 Helsinki

3., uudistettu painos
Copyright © 2018 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3531-7
ISBN 978-952-14-3532-4 (verkkokirja)

Kannen sarja-asu: Heikki Sallinen
Taitto: Sirpa Puntti

BALTO print, Liettua 2018

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

SISÄLLYS

Esipuhe	9
Lyhenteet	11
1 Johdanto	13
1.1 Sukupolvenvaihdoksen käsite	13
1.2 Sukupolvenvaihdoksen tavoite	13
1.3 Verosuunnittelu	14
1.4 Omistajanvaihdoksen rahoittaminen	16
1.5 Perintö- ja lahjaverotuksen muutokset	19
1.6 Sukupolvenvaihdoshuojennusten vertailu	25
2 Yrityskauppa	29
2.1 Yleistä	29
2.2 Osakekauppa ja omistusosuuden kauppa	30
2.2.1 Luovuttajan verotus	30
2.2.2 Ostajan verotus	38
2.2.3 Kohdeyrityksen verotus	41
2.3 Liiketoimintakauppa	45
2.3.1 Yhtiö myyjänä	45
2.3.2 Ostajan verokohtelu ja kaupan rahoittaminen	47
2.3.3 Yksityisliikkeen myyminen	51
2.4 Yritysjärjestelyt	53
2.4.1 Osakevaihto	53
2.4.2 Sulautuminen	56
2.5 Alihintaiset luovutukset	59
2.5.1 Tuloverolain mukainen verotus	59
2.5.2 Elinkeinoverolain mukainen verotus	68
2.5.3 Perintö- ja lahjaverolain huojuennussäännöt	71
2.5.4 Alihintainen luovutus 3/4-säännön mukaan	72
2.5.5 Alihintainen luovutus 1/2-säännön mukaan	78
2.6 Omaisuuden luovuttaminen tappiolla	82
2.7 Sukupolvenvaihdos kohdeyrityksen kannalta	83

3 Tuloverolain sukupolvenvaihdoshuojennus	87
3.1 Yleistä	87
3.2 Luovutuksen kohde	89
3.2.1 TVL 48.1 §:n 3 kohdan soveltamisala	89
3.2.2 Maatalouteen tai metsätalouteen liittyvä kiinteä omaisuus ⁹⁰	
3.2.3 Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö	97
3.2.4 Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminta	99
3.2.5 Osakeyhtiö	100
3.3 Sukupolvenvaihdoksen henkilöt	102
3.3.1 Huojennuksen saaja ja huojennuksen määrä	102
3.3.2 Luovutuksensaajat	103
3.4 Luovutettavan omaisuuden omistusaika	110
3.5 Huojennuksen menettäminen	112
3.5.1 TVL 48.5 §:n jatkoluovutus viiden vuoden kuluessa	112
3.5.2 Sanktio kohdistuu luovutuksensaajaan	113
3.5.3 Osakkeiden luovuttaminen	121
3.5.4 Tappiollinen jatkoluovutus	123
3.6 Varainsiirtoverotus	127
4 Perinnön ja lahjan verottaminen ilman sukupolvenvaihdoshuojennusta	133
4.1 Sääntelyn tausta	133
4.2 Perinnön ja lahjan verottaminen	134
4.3 Perintö- ja lahjaveroasteikot vuonna 2018	138
4.4 Perintö- ja lahjaverotuksen toimittaminen sekä ilmoitusten antaminen	142
4.5 Veronoikaisu ja muutoksenhaku	145
5 Perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus	155
5.1 Veron määrän ja maksuajan huojentaminen	155
5.2 Huojennusten hakeminen	156
5.3 Luovutuksen kohde	159
5.3.1 Yritys tai sen osa	159
5.3.2 Pörssiyhtiö	162
5.3.3 Ulkomainen yhtiö	163

5.3.4	EVL- ja TVL-toimintaa harjoittavat yhtiöt	163
5.3.5	Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö	185
5.3.6	Liikkeen- tai ammatinharjoittaja	187
5.3.7	Minimiosuus yhdeltä luovuttajalta yhdellä kertaa	188
5.3.8	Yhteisomistus	191
5.3.9	Maatila ja osakeyhtiö, joka harjoittaa maataloutta	196
5.4	Huojennukseen oikeutetut verovelvolliset	202
5.4.1	Laissa ei rajoituksia	202
5.4.2	Vajaavaltainen	204
5.4.3	Oikeushenkilö	207
5.4.4	Kuolinpesä	211
5.5	Yritystoiminnan jatkaminen	214
5.5.1	Jatkajan asema osakeyhtiössä	214
5.5.2	Oikeuksien pidättäminen	223
5.5.3	Toiminnan jatkamisen aloittaminen	225
5.5.4	Tilapäinen este	227
5.5.5	Osakkeiden siirtäminen työntekijälle	230
5.5.6	Kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö ja liikkeen- tai ammatinharjoittaja	235
5.6	Veron määrä	235
5.6.1	Osittainen huojennus, PerVL 55.1 §	235
5.6.2	Kokonaishuojennus, PerVL 55.5 §	255
5.7	Maksuajan pidentäminen	273
5.8	Huojennuksen menettäminen	280
5.8.1	Veron määrä	280
5.8.2	Maksuaika	289
5.8.3	Ilmoitusvelvollisuus jatkoluovutuksesta	290
5.9	Varainsiirtoverotus	292
6	Sukupolvenvaihdosta valmisteleva verosuunnittelu	293
6.1	Verokohtelun varmistaminen etukäteen	293
6.1.1	VML:n tai PerVL:n ennakkoratkaisu	293
6.1.2	Perintö- ja lahjaverolain ennakkoratkaisu	295
6.1.3	VML:n ennakkoratkaisu	300
6.1.4	Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu	306

6.2	Kohdeyritys ja sen omistus	308
6.3	Sukupolvenvaihdosta valmistelevat yritysjärjestelyt	310
6.3.1	Liiketoiminnan yhtiöittäminen jakautumisella	310
6.3.2	Liiketoiminnan yhtiöittäminen liiketoimintasiirrolla	315
6.3.3	Omistuksen muuttaminen välilliseksi osakevaihdolla	318
6.4	Omistusrakenteen ja kohdeyhtiön taseen järjestelyt	325
6.4.1	Osakeanti	325
6.4.2	Omien osakkeiden hankkiminen	329
6.4.3	Osingonjako	336
6.4.4	Pääoman palauttaminen	344
7	Kansainväliset sukupolvenvaihdostilanteet	350
7.1	Kansainvälisen vero-oikeuden peruseriaatteen	350
7.1.1	Normijärjestelmät	351
7.1.2	Kaksinkertainen verotus ja vajaaverotus	354
7.2	Suomen verotusvallan ulottuvuus kansainvälisissä sukupolvenvaihdostilanteissa	355
7.2.1	Tuloverotus	355
7.2.2	Perintö- ja lahjaverotus	358
7.3	Yrityskauppa	366
7.3.1	Myyjä tai ostaja rajoitetusti verovelvollinen	367
7.3.2	Kohdeyhtiö ulkomainen	370
7.4	Perintönä tai lahjana toteutettava sukupolvenvaihdos	373
7.4.1	Luovuttaja tai luovutuksensaaja rajoitetusti verovelvollinen	373
7.4.2	Kohdeyhtiö ulkomainen	375
	Kirjallisuutta	379
	Oikeustapaushakemisto	503
	Asiahakemisto	507

ESIPUHE

Sukupolvenvaihdos ja siihen liittyvät veronhuojennukset eivät ole uusi ilmiö. Asiaa on käsitelty kirjallisuudessa ja siitä on olemassa julkaistua oikeuskäytäntöä vuosien ajalta. Omassa työssämme olemme saaneet kokea, että verotuskäytäntö eri puolilla Suomea ja jopa samassa verovirastossa samanlaisissa asioissa ei kuitenkaan kaikilta osin ole yhtenäinen. Tarjolla olevat lähteetkään eivät kata tyhjentävästi sukupolvenvaihdoksiin liittyviä monitahoisia kysymyksiä.

Tätä teosta kirjoittaessamme olemme pyrkineet siihen, että teoksesta löytyisi mahdollisimman kattavasti vastauksia sukupolvenvaihdoksen verotusta koskeviin kysymyksiin. Mikäli jotain asiaa ei ole määritelty lainsäädännössä ja sen esitöissä tai julkaisuissa ohjeissa eikä siihen ole otettu kantaa oikeuskäytännössä tai oikeuskirjallisuudessa, olemme esittäneet asiasta oman perustellun näkemyksemme. Vaikka olemme pyrkineet mahdollisimman kattavan apuvälineen luomiseen, joitakin asioita on varmasti jäänyt huomioimatta ja käsittelemättä. Käytännön sukupolvenvaihdostilanteissa esiin nousevat verokysymykset elävät ja muuttuvat kulloistenkin suunnitelmien ja tarpeiden mukaisesti.

Olemme seuranneet aihepiiriin liittyvän verolainsäädännön muutoksia sekä julkaistuja oikeustapauksia 31.5.2018 asti. Teoksessa on lisäksi huomioitu Verohallinnon 1.9.2017 antamat uudet ohjeet koskien erilaisia sukupolvenvaihdostilanteita: Osakeyh-

tion sukupolvenvaihdos verotuksessa (A56/200/2017), Henkilöyhtiön ja yksityisliikkeen sukupolvenvaihdos verotuksessa (A125/200/2017) ja Sukupolvenvaihdos perintötilanteissa (A57/200/2017). Kaksi ensin mainittua ohjetta korvaavat Verohallinnon 15.5.2013 antaman ohjeen yrityksen sukupolvenvaihdoksen verotuksesta (Dnro A67/200/2013). Sen sijaan Sukupolvenvaihdos perintötilanteessa on kokonaan uusi ohje. Sen on tarkoitus täydentää edellä mainittuja ohjeita huomioimalla yrittäjän ja tai viljelijän kuolemasta johtuvat erityispiirteet. Kun tekstissä mainitaan ”Verohallinnon ohje tai ohjeet”, sillä tarkoitetaan nimenomaan kyseisiä uusia ohjeita, ellei asianomaisessa kohdassa viitata johonkin muuhun Verohallinnon tai Verohallituksen antamaan ohjeeseen tai tiedotteeseen.

Olemme pyrkineet lukuisin esimerkein valottamaan monitukaisten säännösten sisältöä ja soveltamista käytännössä. Sukupolvenvaihdosten verotusta käsittelevässä oikeuskirjallisuudessa ei ole aikaisemmin juurikaan käsitelty kansainvälisiä sukupolvenvaihdostilanteita ja niiden verotusta. Tässä teoksessa käymme läpi myös kansainvälisiin sukupolvenvaihdoksiin liittyviä verokysymyksiä.

Teoksen käyttökelpoisuutta tulevaisuudessa parantaaksemme otamme kiitollisuudella vastaan kaikki kommentit, erityisesti parannus- ja muutosehdotukset, joita teosta lukiessa ja käytännön työssä sovellettaessa nousee esille. Palautteen voi toimittaa sähköpostiosoitteisiimme: janne.juusela@borenius.com ja sami.tuominen@twobirds.com.

Haluamme kiittää kaikkia ystäviämme ja kollegoitamme, jotka ovat osaltaan kannustaneet ja innostaneet meitä kirjoitus-työssämme. Erityisen lämpimät kiitokset osoitamme puolisoillemme Marialle ja Johannalle. Ymmärryksenne ja tukenne on ollut korvaamatonta.

Janne Juusela

Sami Tuominen